

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 451

Finanse publiczne

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Myszkowska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-319
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-618-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Tomasz Banasik, Katarzyna Brzozowska-Rup: Metodologiczne aspekty oceny oddziaływania OFE na rozwój gospodarczy w Polsce / Methodological aspects of assessment of Pension Funds influence on the economic development of Poland	11
Krzysztof Berbeka: Polityka klimatyczna w warunkach kryzysu finansowego / The climate policy in the conditions of financial crisis	27
Marcin Brycz: ATP-pension fund's investments and consumption in Sweden 1961–1994. Past example, but problem still not resolved / Inwestycje funduszy emerytalnych ATP a konsumpcja w Szwecji (1961–1994). Miniony przypadek, lecz problem wciąż aktualny	40
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka: Zróżnicowanie obciążeń fiskalnych dochodów osób fizycznych w Polsce / Differentiation of tax burden on individual taxpayers in Poland.....	52
Marek Dylewski: Instrumenty stabilizowania długoterminowej równowagi finansowej JST / Instruments for stabilizing the long-term financial balance of LGU	64
Beata Zofia Filipiak: Dylematy pomiaru potencjału finansowego jednostek samorządu terytorialnego – dobór czynników i ich pomiar / Dilemmas of measuring the potential financial – selection of factors and their measurement	75
Mateusz Folwarski: Czynniki wpływające na rozwój sieci bankomatów w krajach Europy Środkowej / Factors affecting the development of the ATM network in Central Europe	89
Maria Magdalena Golec: Zmiany regulacyjne w sektorze Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych i ich ocena / Regulatory changes in the cooperative savings and credit unions and their evaluation	99
Marcin Gospodarowicz: Efektywność wspierania rozwoju przedsiębiorczości ze środków UE w gminach na obszarach wiejskich w Polsce w latach 2007–2013 / Efficiency of entrepreneurship support from EU funds in rural communes in Poland (2007–2013).....	110
Gabriela Gurgul: Kierunki kreacji marki i zmiany w zarządzaniu produktami bankowymi wobec tła gospodarczo-politycznego oraz oczekiwań klientów detalicznych / Directions of brand creation and changes in managing banking products (against an economic and political background and expectations of retail customers)	122

Mariusz Hamulczuk, Marcin Idzik: Zgodność i predyktywność testów koniunktury bankowej z koniunkturą ogólnogospodarczą / Compliance and forecasting of the surveys of the banking situation with the overall economic situation.....	134
Aneta Kargol-Wasiluk, Adam Wyszowski: Preferencje podatkowe wspierające działalność B + R w ramach podatków dochodowych w Polsce i w Wielkiej Brytanii / Tax incentives supporting R&D activities in Poland and in the United Kingdom.....	145
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Determinanty marży odsetkowej banków w Polsce w okresie pokryzysowym / Determinants of banks' net interest margins in Poland.....	162
Julitta Koćwin: Sytuacja konsumenta na rynku szarej bankowości / The consumer situation on the informal banking market	175
Magdalena Kogut-Jaworska: Pomoc publiczna i jej szczególne znaczenie w systemie wsparcia publicznego w Polsce / Public aid and its particular role in the system of state aid in Poland	187
Agnieszka Kristof: Skarb Państwa w roli właściciela przedsiębiorstw / State treasury as the owner of companies.....	198
Justyna Kujawska: Wpływ struktury finansowania na wyniki funkcjonowania systemów opieki zdrowotnej w krajach Unii Europejskiej / The impact of financing structure on the healthcare systems outcomes in the European Union countries.....	207
Elwira Leśna-Wierszolicz: IKE i IKZE jako dobrowolne formy gromadzenia oszczędności emerytalnych / Individual retirement accounts and individual retirement security accounts as voluntary forms of pension savings	219
Marta Maier: System zabezpieczenia emerytalnego a starzenie się społeczeństwa w Polsce / Pension security system and aging society in Poland	230
Dariusz Malinowski, Marcin Krawczyk: Oddziaływanie ekspansji fiskalnej wspomaganej przez monetarną na produkcję – ujęcie teoretyczne i na przykładzie wybranych gospodarek / The impact of money accommodated fiscal expansion on production – theory and experience of selected countries.....	240
Paweł Marszałek: Disintermediation of banks – causes and consequences / Dezintermediacja banków – przyczyny i konsekwencje	256
Małgorzata Mazurek-Chwiejczak: Wydajny fiskalnie system podatkowy – w poszukiwaniu modelowych rozwiązań / The fiscally efficient tax system – in search of model solutions	268
Dominika Mierzwa, Ewa Błaszke: Źródła finansowania zewnętrznego jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie miasta Wrocławia / The sources of external funding of local government entities on the example of the city of Wrocław	280

Elżbieta Izabela Misiewicz: Zmiany przepisów o jednym procencie należnego podatku dochodowego od osób fizycznych a zachowanie podatników / Changes in one percent of the tax regulations and tax-payers behaviour...	291
Monika Pasternak-Malicka: Funkcja fiskalna podatku od towarów i usług a znieczulenie podatkowe / Tax illusion and its impact on the fiscal function of the taxation of goods and services	301
Jacek Pera: Ocena wpływu zadłużenia zagranicznego na ryzyko kredytowe Polski w modelu roszczeń warunkowych / Impact of foreign debt on Polish credit risk in the model of contingent claims approach	314
Elwira Pindyk: Wpływ zmiany systemu opodatkowania nieruchomości od osób fizycznych na budżet gminy / Impact of changes in taxation of real estates of individuals on district's budget.....	329
Piotr Podsiadło: Pomoc publiczna w formie gwarancji – analiza jakościowa i ilościowa z perspektywy polityki fiskalnej / State aid in the form of guarantees – qualitative and quantitative analysis from the perspective of fiscal policy.....	347
Magdalena Rękas: Ulgi na dzieci jako instrument polityki rodzinnej a niska dzietność w Polsce / Relief for children as an instrument of family policy and low fertility in Poland	360
Katarzyna Rola: Wpływ podatku akcyzowego na konsumpcję alkoholi / Impact of excise tax on alcohol products consumption	374
Alicja Sekuła, Roman Fandrejewski: Naruszenie dyscypliny finansów publicznych w zakresie wykorzystania subwencji ogólnej / The violation of public finance discipline with respect to the use of general grant	385
Tomasz Sobczak: Rola krajowych oszczędności w poglądach wybranych ekonomistów Polski międzywojennej / The role of domestic savings in views of chosen economists of interwar-Poland.....	398
Błażej Socha: Działalność innowacyjna a wyniki finansowe przedsiębiorstw / Innovation and financial performance	411
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka: Aktywność inwestycyjna mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie lubelskim / Investment activity of micro-, small and medium-sized enterprises in the region of Lublin	420
Michał Sosnowski: Transfer pricing issues in taxation of related entities / Problematyka cen transferowych w opodatkowaniu podmiotów powiązanych.....	431
Wacława Starzyńska: Metody statystyczne w analizie rynku zamówień publicznych / Statistical methods in analysis of public procurements	448
Małgorzata Szczepaniak: Nierównowaga finansów publicznych w Polsce na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej i UE 28 / Conditions of public finances' imbalance in Poland compared to the countries of Central and Eastern Europe and all European countries (EU 28).....	457

Joanna Śmiechowicz, Paulina Kozak: Diagnoza skutków polityki podatkowej gmin w Polsce w latach 2003–2015 / The issue of maximization of own revenue potential and the tax policy of municipalities in Poland in the years 2003–2015	468
Tomasz Śmietanka: Gospodarka finansowa gmin Grójec, Kozenice, Szydłowiec w latach 2003–2016 jako czynnik rozwoju lokalnego / Financial economy of the communes Kozenice, Grójec, Szydłowiec in the years 2003–2016 as a factor of sustainability development at the local level	479
Anna Świrska: Skuteczność mechanizmu subwencjonowania w wyrównywaniu sytuacji dochodowej gmin / Effectiveness of the subsidizing mechanism in equalizing the income situation of municipalities.....	497
Malgorzata Twarowska: Wpływ dodatkowego opodatkowania sektora finansowego na napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich w krajach UE / Impact of additional financial sector taxation on the Foreign Direct Investment inflow in the EU countries	509
Maciej Woźniak, Robert Lisowski: Ocena związku preferencji podatkowych z poziomem inwestycji przedsiębiorstw w Polsce / Evaluation of relationship between fiscal instruments and investments of companies in Poland	520
Mariusz Zieliński: Klienci i pracownicy jako beneficjenci działań CSR w sektorze bankowym w Polsce / Customers and employees as recipients of CSR activities in the banking sector in Poland	533
Arkadiusz Żabiński, Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Fiskalne uwarunkowania budowy systemu podatkowego w wybranych krajach / Fiscal stimulants of creation of tax system in chosen countries	543

Wstęp

Publikacja *Finanse publiczne* została wydana w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Poszczególne jej części stanowią dorobek pracowników naukowych najbardziej liczących się w Polsce ośrodków naukowych. Przedstawione opracowania odnoszą się do całego spektrum problemów naukowo-badawczych związanych z finansami publicznymi i polityką fiskalną. Poszczególni autorzy prezentują wyniki swoich badań teoretycznych i empirycznych w zakresie zarządzania dochodami i wydatkami budżetu centralnego oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, w kontekście zarówno reformy finansów publicznych, reformy systemu emerytalnego, pomocy publicznej, jak i teoretycznych podstaw realizacji wyznaczonych celów przez narzędzia polityki fiskalnej.

Niniejsza publikacja jest adresowana do środowisk naukowych i studentów wyższych uczelni oraz osób, które w praktyce gospodarczej mają styczność ze stroną dochodową lub wydatkową polityki fiskalnej.

Poszczególne fragmenty książki były recenzowane przez profesorów uniwersytetów, w większości kierowników katedr finansów, katedr ekonomii oraz polityki ekonomicznej, którym chciałbym podziękować za rzetelne recenzje. Składam również wyrazy uznania pracownikom Katedry Ekonomii i Polityki Ekonomicznej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu oraz pracownikom Wydawnictwa za wiele wysiłku i zaangażowanie, dzięki któremu powstała ta publikacja.

Mam głębokie przekonanie, że książka *Finanse publiczne*, którą oddajemy w Państwa ręce, będzie inspiracją do dalszych badań i dociekań naukowych oraz do powstania równie inspirujących opracowań w przyszłości.

Jerzy Sokołowski

Wacława Starzyńska

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
e-mail: wacława.starzynska@poczta.umcs.lublin.pl

METODY STATYSTYCZNE W ANALIZIE RYNKU ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH

STATISTICAL METHODS IN ANALYSIS OF PUBLIC PROCUREMENTS

DOI: 10.15611/pn.2016.451.36

Streszczenie: Rynek zamówień publicznych jest stosunkowo „młodym” rynkiem, charakteryzującym się własną specyfiką w porównaniu z powszechnym rynkiem dóbr i usług. Instytucje publiczne, w odróżnieniu od klasycznych podmiotów gospodarczych, funkcjonują w warunkach, które niekoniecznie mają związek z mechanizmami rynkowymi. Celem artykułu jest analiza rynku zamówień publicznych z wykorzystaniem metod statystycznych, tj. wybranych statystyk deskryptywnych, miar analizy dynamiki, współzależności (korelacji) oraz modeli regresji wielozmiennej. Przykłady praktyczne zaczerpnięto ze sprawozdań prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, własnych analiz oraz wyników badań ankietowych zrealizowanych przez zespół pracowników Uniwersytetu Łódzkiego w latach 2009–2011.

Słowa kluczowe: zamówienia publiczne, analiza rynku, metody ilościowe.

Summary: Public procurement market being relatively “young” market is characterized by its own specific features in comparison with private market of goods and services. Public institutions, contrary to classical economic entities, act in conditions which not obligatorily are market oriented. The purpose of the paper is to analyse the public procurement market by the use of such statistical methods as descriptive statistics, dynamic measures, correlation and multicorrelation regression analysis. Empirical examples of indicators which are presented in the paper are based on data coming from different sources like annual reports of Public Procurement Office, own study and results of survey conducted by the team of researchers from University of Lodz.

Keywords: public procurement, market analysis, quantitative methods.

1. Wstęp

Na rynek zamówień publicznych składają się relacje zachodzące pomiędzy głównymi uczestnikami tego rynku – zamawiającymi i wykonawcami. Zdefiniowanie popytu, czyli ilości dóbr, usług lub robót budowlanych, jest tutaj znacznie trudniej-

sze aniżeli na powszechnym rynku konsumpcyjnym i/lub inwestycyjnym. Znacznie łatwiej udaje się określić podaż, czyli ilość dóbr i usług, jaką wykonawcy zamówień publicznych są gotowi zaoferować przy różnym poziomie cen. Ważne jest przy tym, aby zidentyfikować podmioty działające na rynku zamówień publicznych oraz wzajemne relacje występujące między nimi. Tego typu analiza odpowiada również na pytanie dotyczące zakresu rynku, jego wielkości i charakteru.

Tematyka zamówień publicznych jest stosunkowo słabo rozpoznany obszarem. Jest to związane z trudnościami oceny funkcjonowania tego rynku, wynikającymi z niedostatecznej bazy danych liczbowych umożliwiającymi wiarygodne porównania i analizy. System zamówień publicznych jest nierozzerwalnie związany z pojęciem dobra publicznego, finansowania sektora publicznego i racjonalnego wydatkowania środków publicznych. W obszarze ograniczonego funkcjonowania mechanizmów rynkowych w celu zapewnienia warunków racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi, stworzone zostało specjalne ustawodawstwo, m.in. dotyczące zasad udzielania zamówień publicznych. Proces tworzenia kompleksowych regulacji prawnych związanych z tym obszarem funkcjonowania sektora publicznego w Unii Europejskiej trwa nieprzerwanie od przeszło 40 lat.

W Polsce, po okresie nieobecności mechanizmów sprzyjających racjonalnemu społecznie oraz efektywnemu ekonomicznie gospodarowaniu środkami publicznymi, w 1995 r. weszła w życie ustawa o zamówieniach publicznych. Liczne poprawki i nowelizacje tej ustawy, zmierzające głównie do dostosowania polskich przepisów do jednolitych, wspólnych dla wszystkich państw członkowskich UE ram prawnych regulujących zasady udzielania zamówień publicznych oraz akcesja Polski do Wspólnot Europejskich skłoniły ustawodawcę do uchwalenia nowego aktu prawnego regulującego to zjawisko, implementując do jego treści postanowienia dyrektywy unijnych, w szczególności klasycznej 2004/18/EC i sektorowej 2004/27/EC. Wprowadzony 2 marca 2004 r. akt prawny uchylił ustawę o zamówieniach publicznych z 1994 r. oraz związane z nią akty wykonawcze. Obecnie funkcjonuje on pod nazwą prawo zamówień publicznych (pzp) i jest obiektem ciągłych nowelizacji [Ustawa z 22 grudnia 2015].

O ile obserwacja ewolucji przepisów prawnych i jej dostosowań do rozwiązań unijnych nie nastęrcza większych trudności, to ocena, jak zmiany te przekładają się na rzeczywistość gospodarczą, należy do bardziej skomplikowanych kwestii [Starczyńska 2003].

Celem niniejszego artykułu jest analiza rynku zamówień publicznych z zastosowaniem ważniejszych miar i metod statystycznych oraz rekomendacje wykorzystania jej wyników przez analityków tego rynku na potrzeby polityki gospodarczej. W konkretnych przykładach zaprezentowano dane liczbowe pochodzące ze sprawozdań Urzędu Zamówień Publicznych (UZP), badań własnych oraz zespołowych, realizowanych przez pracowników Uniwersytetu Łódzkiego w latach 2009–2011.

2. Źródła informacji o zamówieniach publicznych

Do przeprowadzenia analizy danego zagadnienia ekonomicznego konieczne jest dysponowanie odpowiednim materiałem statystycznym prezentującym obraz i skalę zjawisk w badanym obszarze. W dużej mierze efekt analizy zależy od zakresu i rzetelności danych, którymi dysponuje badacz.

Źródłami danych o zamówieniach publicznych są informacje pochodzące z:

- Biuletynu Zamówień Publicznych (BZP),
- Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej,
- sprawozdań prezesa UZP o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych,
- publikacji UZP, raportów Komisji Europejskiej,
- biuletynów informacyjnych Urzędu Zamówień Publicznych,
- badań ankietowych i innych opracowań.

W Polsce, podobnie jak w innych krajach UE, nie istnieje sprawozdawczość zamówień publicznych. Kluczowym źródłem informacji, ze względu na zakres danych, są przesyłane przez zamawiających ogłoszenia o wszczęciu postępowania i o udzieleniu zamówienia. Ze względu na obowiązujące uregulowania prawne te ogłoszenia, w zależności od wartości zamówienia, kierowane są do dwóch niezależnych baz danych. Decyzja o wyborze publikatora jest ściśle związana z wartością zamówienia. Obowiązek publikacji ogłoszeń we wspólnotowej bazie zamówień *Tenders Electronic Daily* (TED) dotyczy zamówień, których wartość szacunkowa jest równa lub przekracza wartość wyrażoną w euro przez prawo unijne, tzw. kwoty unijne [Rozporządzenie Prezesa RM z 28 grudnia 2015]. Z kolei postępowania, których wartość szacunkowa jest niższa od progów unijnych, publikuje się i archiwizuje w Biuletynie Zamówień Publicznych administrowanym przez Urząd Zamówień Publicznych. Zamówienia o wartości wyższej publikowane są w Suplemencie do Dziennika Urzędowego UE, a jego internetową wersją jest TED, stanowiący część oficjalnego portalu UE [TED 2016]. Rozproszenie źródeł informacji o ogłoszeniach utrudnia pozyskiwanie danych, źle wpływa na ich spójność i możliwość porównań. Częste są zmiany i nowelizacje pzp, m.in. dotyczące formularzy ogłoszeń publikowanych w BZP, np. w 2010 r. zmiana ta polegała na tym, że zamawiający w ogłoszeniu o udzieleniu zamówienia w egzemplifikacji cen uwzględniają również ceny ofert odrzuconych, co wcześniej nie było ewidencjonowane.

Kolejnym źródłem informacji są syntetyczne opracowania wykorzystane przez UZP, które bazują m.in. na ogłoszeniach, rocznych sprawozdaniach podmiotów zamawiających o udzielonych zamówieniach publicznych czy też z innych źródeł, takich jak dane z Krajowej Izby Odwoławczej (KIO) czy raporty Komisji Europejskiej.

Ważnym źródłem informacji o badanym rynku są badania ankietowe, przeprowadzane najczęściej wśród podmiotów zamawiających, rzadziej wśród wykonawców [Starzyńska, Wiktorowicz (red.) 2012].

3. Mierniki i metody statystyczne stosowane w analizach zamówień publicznych

W celu dokonania oceny wpływu zmian dynamicznie zmieniających się przepisów prawnych na praktykę gospodarczą zamówień publicznych konieczne staje się ich skonfrontowanie z konkretnymi wielkościami liczbowymi wyrażonymi w ujęciu względnym (relatywnym), rzadziej absolutnym.

Analiza statystyczna rezultatów badań danego rynku może opierać się na podstawowych statystykach deskryptywnych, metodach analizy dynamiki, współzależności, a także na modelach regresji wielozmiennej. Ponadto, ze względu na to, że najczęściej dysponujemy danymi opartymi na próbie czasowej, rzadziej czasowo-przestrzennej, należy zastosować odpowiednie metody wnioskowania statystycznego. Są to: test niezależności chi-kwadrat lub – w przypadku odstępstw od jego założeń – dokładny test Fishera. W analizie współzależności najczęściej proponuje się współczynnik V-Cramera, z kolei dla dwóch zmiennych o charakterze ilościowym – współczynnik korelacji liniowej Pearsona lub – w przypadku niespełnienia założeń – współczynnik korelacji rang Spearmana.

Dla potrzeb oceny istotności różnic między populacjami (przed i po wprowadzeniu np. zmian w przepisach prawnych) można zastosować jednoczynnikową analizę wariancji (ANOVA) lub alternatywnie – przy niespełnieniu jej założeń – test Browna-Forsythe’a, Welcha lub Kruskala-Wallisa. ANOVA to parametryczny test istotności różnic między przynajmniej dwiema populacjami o charakterze ilościowym, przy założeniu spełnienia warunku normalności rozkładu zmiennej zależnej w obrębie obu populacji oraz jednorodności wariancji tej zmiennej. Jednorodność wariancji zmiennej zależnej oceniana jest zwykle testem Levene’a. Alternatywną metodą wobec ANOVA jest test Kruskala-Wallisa zalecany wówczas, gdy występują wyraźne odstępstwa od normalności rozkładu zmiennej zależnej.

Często proponowana jest też wielowymiarowa ocena szans, np. na podejmowanie działalności innowacyjnej przez wykonawców zamówień publicznych. Zmienna wynikowa takiego modelu jest zmienną zero-jedynkową, przyjmuje wartości 1, gdy wykonawca podejmuje działalność innowacyjną. Zmiennymi objaśniającymi są zmienne zarówno ilościowe, jak i jakościowe (przekształcone do postaci zmiennych zero-jedynkowych). Istotność wpływu czynników oceniana jest testem Walda [Wiktowicz 2012].

4. Statystyka opisowa w analizie rynku zamówień publicznych

Polski rynek zamówień publicznych charakteryzuje się znaczną dynamiką (por. tab. 1). Po okresie wysokiego wzrostu łącznej wartości zrealizowanych zamówień publicznych miał miejsce spadek, ze 167 mld do 133,2 mld zł, wynoszący ponad 20% w 2014 r. w stosunku do 2010 r.

Tabela 1. Ważniejsze statystyki opisowe rynku zamówień publicznych w Polsce w latach 2010–2014

Parametry opisowe	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	
Wartość udzielonych zamówień (w mld zł)	167,0	144,1	132,7	143,2	133,2	
Rok poprzedni = 100	–	86,3	92,1	107,9	93,0	
Liczba udzielonych zamówień	195 555	186 232	1884 78	210 302	17 4740	
Rok poprzedni = 100	–	95,2	101,2	111,6	83,01	
Średnia wartość jednego zamówienia (w tys. zł)	854,0	773,8	704,1	680,9	762,3	
Struktura wartości zamówień publicznych wg ich rodzajów (w %)	100	100	100	100	100	
roboty budowlane	43	39	45	38	40	
dostawy	20	28	27	30	31	
usługi	37	33	28	32	29	
Średnia liczba ofert na 1 zamówienie						
Roboty budowlane	BZP	3,76	3,88	4,70	4,36	3,90
	TED	5,63	5,09	6,06	5,09	4,51
dostawy	BZP	2,45	2,39	2,47	2,48	2,44
	TED	2,30	2,25	2,17	2,33	2,67
usługi	BZP	2,57	2,65	2,79	2,95	2,99
	TED	2,94	2,92	2,68	2,73	2,39

BZP – Biuletyn Zamówień Publicznych, TED – Tender Electronic Daily.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań prezesa UZP o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w latach 2010–2014, www.uzp.gov.pl (20.12.2015).

Rok 2013 charakteryzował się prawie 8-procentowym wzrostem wartości w stosunku do roku poprzedniego. Warto podkreślić, że w tym samym okresie wzrosła liczba udzielonych zamówień publicznych wynosząca ponad 11%. Wpływ na tę sytuację miała niewątpliwie dostępność do środków unijnych w perspektywie finansowej z lat 2007–2013. Środki przeznaczone na realizację programów operacyjnych zasilają krajowy rynek, co przełożyło się na koniunkturę w obszarze zamówień publicznych.

Średnia wartość zamówienia wahała się od 680 do 854 tys. zł, w zależności od okresu, przy czym najniższy poziom zaobserwowano w 2013 r. (efekt dużej liczby zamówień publicznych związanych z finalizacją programów unijnych). Rok 2014 to spadek o prawie 17% liczby kontraktów publicznych wywołany głównie podwyższeniem kwoty z 14 tys. euro do 30 tys. euro, od której wystąpił obowiązek stosowania pzp.

Analizując strukturę wartości zamówień publicznych według ich rodzaju, można zauważyć nadal dominującą rolę robót budowlanych, przy czym największy odsetek wystąpił w 2012 r. W latach 2012–2014 dostawy charakteryzowały się dość

stabilnym udziałem wartości ogółem rynku zamówień publicznych, od 27 do 31%, podobnie usługi – od 28 do 33%, w zależności od analizowanego roku.

Miernikiem konkurencyjności na rynku zamówień publicznych jest poziom zainteresowania tym rynkiem przez potencjalnych wykonawców, wyrażający się średnią liczbą ofert składanych w postępowaniu o zamówienie publiczne. Należy przy tym odróżnić zamówienia o wartości poniżej tzw. kwot unijnych (BZP) oraz te, których wartość jest równa lub wyższa od tych progów (TED), wyrażonych w euro. Analizując dane z tab. 1, łatwo także zauważyć, że najwięcej ofert wpływało w postępowaniach na roboty budowlane, przy czym większe zamówienia (TED) charakteryzowały się wyższą wartością omawianego wskaźnika aniżeli kontrakty o wartości niższej, publikowane w BZP.

Jeśli chodzi o rodzaj zamówień, bez względu na ich wartość, największa konkurencyjność, mierzona średnią liczbą na jedno postępowanie, występowała w robotach budowlanych, przy czym w 2012 r. wartości tego wskaźnika były najwyższe, 4,70 i 6,06, odpowiednio w BZP i TED. W dwóch kolejnych latach obserwujemy spadek poziomu omawianego miernika w zakresie robót budowlanych. Natomiast pewne pozytywne tendencje występują w przypadku usług, wzrost we wszystkich badanych latach, w przypadku BZP z 2,57 w 2010 r. do 2,99 w 2014 r. W TED ta tendencja jest mniej wyraźna, a nawet zaobserwowano spadek w 2014 r. Warto podkreślić, że rosnącemu znaczeniu usług w gospodarce zaczyna towarzyszyć większe zainteresowanie przedsiębiorstw usługowych polskim rynkiem zamówień publicznych.

Dostawy w badanym okresie nie wykazywały większych zmian, również pomiędzy BZP i TED nie były znaczące, z niewielką przewagą dla BZP. Wyjątkiem jest 2014 r., kiedy to średnia liczba ofert na jedno postępowanie w TED przewyższyła BZP (2,67 wobec 2,44).

5. Analiza wyników badań ankietowych rynku zamówień publicznych z wykorzystaniem modelu regresji logistycznej

W latach 2009–2011 zespół badaczy Uniwersytetu Łódzkiego przeprowadził badanie ankietowe wśród 685 przedsiębiorstw, m.in. na temat skali zaangażowania przedsiębiorstw, w tym MŚP, w rynek zamówień publicznych¹.

Dla potrzeb oceny prawdopodobieństwa uczestnictwa MŚP w zamówieniach publicznych oszacowane zostało równanie regresji logistycznej, gdzie jako zmienne objaśniające przyjęto szeroko rozumiany potencjał przedsiębiorstwa (por. tab. 2).

¹ Kierowany przez W. Starzyńską zespół zrealizował projekt naukowo-badawczy pt. „Zamówienia publiczne a innowacyjność przedsiębiorstw – stan obecny i perspektywy” (NN 112128336), finansowany ze środków MNiSzW.

Tabela 2. Uczestnictwo MŚP w zamówieniach publicznych – wyniki estymacji modeli regresji logistycznej

Numer modelu	Zmienna niezależna	Grupa	Wartość parametru (b)	exp(b)	Wartość statystyki Walda	p
1	2	3	4	5	6	7
1	Wielkość zatrudnienia (grupa odniesienia – mikro)	x	x	x	12,215	0,002
		małe	0,531	1,701	7,576	0,006
		średnio	0,791	2,206	10,098	0,001
2	Okres działalności przedsiębiorstwa	x	-0,015	0,985	1,998	0,016
3	Lokalizacja (grupa odniesienia – wieś)	x	x	x	20,057	0,001
		miasto do 20 tys. mieszkańców	0,306	1,359	0,970	0,325
		miasto od 20 do 50 tys. mieszkańców	0,965	2,625	8,350	0,004
		miasto od 50 do 100 tys. mieszkańców	0,797	2,219	6,144	0,013
		miasto 100 do 500 tys. mieszkańców	1,215	3,370	14,730	0,000
		miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	0,519	1,680	3,205	0,073
4	Przychody (grupa odniesienia – poniżej 1,5 mln zł)	x	x	x	27,105	0,000
		1,5–10 mln zł	0,751	2,118	15,147	0,000
		10–30 mln zł	0,999	2,717	12,125	0,000
		30–100 mln zł	1,586	4,882	10,050	0,002
		powyżej 100 mln zł	1,553	4,724	2,035	0,154
5	Główny odbiorca (grupa odniesienia – klienci indywidualni)	x	x	x	48,732	0,000
		klienci biznesowi	-0,096	0,909	0,143	0,706
		sektor publiczny	2,895	18,088	34,108	0,000
		portfel zrównoważony	2,384	10,853	10,030	0,002
6	Dominujący zasięg działalności (grupa odniesienia – zasięg lokalny)	x	x	x	21,310	0,001
		zasięg regionalny	0,567	1,764	3,044	0,081
		kilka sąsiadujących województw	0,207	1,230	0,226	0,634
		zasięg ogólnopolski	-0,326	0,722	0,600	0,439
		zasięg międzynarodowy	-2,414	0,089	12,779	0,000
		„zrównoważony”	-0,486	0,615	1,851	0,174

1	2	3	4	5	6	7
7	Struktura kapitału	nieistotna				
8	Struktura produktów według innowacyjności	nieistotna				
9	Wartość innowacji (grupa odniesienia: brak nakładów na innowacje w 2009 r.)	x	x	x	20,316	0,000
		poniżej 500 tys. zł	1,183	3,263	18,780	0,000
		500 tys. zł lub więcej	-0,272	0,762	0,630	0,427
10	Udział wydatków na innowacje w przychodach	nieistotna				
11	Kadra odpowiedzialna za zamówienia publiczne (grupa odniesienia – wykwalifikowany zespół)	x	x	x	28,014	0,000
		stanowisko jednoosobowe	-0,683	0,505	0,229	0,623
		częściowy zakres obowiązków jednego pracownika	-2,012	0,134	3,769	0,052
		doradztwo zewnętrzne	-3,603	0,027	11,886	0,001
		własna kadra i doradztwo zewnętrzne	-2,474	0,084	2,867	0,090

Źródło: [Kornecki i in. 2012, s. 222–224].

Analizując dane z tab. 2, można zaobserwować m.in. takie prawidłowości:

- wraz ze wzrostem wielkości przedsiębiorstwa rośnie prawdopodobieństwo realizacji zamówień publicznych;
- młodsze firmy są bardziej skłonne do uczestnictwa w zamówieniach publicznych;
- wielkość miejscowości, w których zlokalizowane są przedsiębiorstwa, ma istotny wpływ na prawdopodobieństwo realizacji zamówień publicznych, jest ono tym większe, im większa jest liczba mieszkańców miast;
- szansa na udział w rynku zamówień publicznych sektora MŚP rośnie wraz z wielkością obrotów przedsiębiorstwa;
- w przypadku wystąpienia innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP zainteresowanie się zamówieniami publicznymi jest ponad 3-krotnie wyższe aniżeli w przypadku tych przedsiębiorstw, które nie ponoszą nakładów na innowacje.

6. Zakończenie

Wnioski płynące z badania skłaniają do szerszego niż dotychczas stosowania metod ilościowych w analizach rynku zamówień publicznych, których brak w literaturze przedmiotu jest szczególnie odczuwalny. Większość prac ma bowiem charakter prawniczy, mało jest analiz ekonomicznych, a najmniej badań o charakterze ilościowym.

Dokonana w artykule analiza rynku zamówień publicznych w Polsce, oparta na różnych źródłach informacji i różnych metodach statystycznych, prowadzi do wniosku o celowości prowadzenia tego typu badań. Metodami prezentowanymi w opracowaniu, jak i rezultatami empirycznymi mogą być zainteresowane przedsiębiorstwa, które w swoich planach rozwojowych zorientowane są na realizację zamówień publicznych, o gwarantowanych płatnościach o średnio- i długookresowych horyzontach. Innymi zainteresowanymi podmiotami mogą być agendy rządowe, władze regionalne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, firmy konsultingowe, doradczce oraz podmioty zamawiające. Liczba tych ostatnich wynosi prawie 20 tys. w skali roku.

Literatura

- Kornecki J., Roszko-Wójtowicz E., Wiktorowicz J., 2012, *Szanse i bariery wdrażania nowego podejścia do zamówień publicznych w Polsce z perspektywy innowacyjności i włączenia MSP*, [w:] Starzyńska W., Wiktorowicz J. (red.), *Zamówienia publiczne a innowacyjność przedsiębiorstw – stan obecny i perspektywy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2015 r., Dz.U. 2015 poz. 2263.
- Sprawozdania Prezesa UZP o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w latach 2010–2014, www.uzp.gov.pl (20.12.2015).
- Starzyńska W., 2003, *Rynek zamówień publicznych w procesie integracji z Unią Europejską*, Difin, Warszawa.
- Starzyńska W., Wiktorowicz J. (red.), 2012, *Zamówienia publiczne a innowacyjność przedsiębiorstw – stan obecny i perspektywy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- TED, 2016, Suplement do Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej, <http://ted.europa.eu> (30.04.2016).
- Ustawa z 22 grudnia 2015 r. Prawo zamówień publicznych, t. jedn. Dz.U. 2015.2164.
- Wiktorowicz J., 2012, *Metody analizy danych*, [w:] Starzyńska W., Wiktorowicz J. (red.), *Zamówienia publiczne a innowacyjność przedsiębiorstw – stan obecny i perspektywy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.